

УДК 7(477):373.015.31

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-222-183-186

СТЕЦЬ Галина –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені І. Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2421-0091>

e-mail: stetshalyna@ukr.net

КИШАКЕВИЧ Світлана –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва
Дрогобицького державного педагогічного
університету імені І. Франка

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-46964764>

e-mail: duvo_svita@ukr.net

МИСТЕЦЬКА ПЕДАГОГІКА ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

Стаття присвячена одній з актуальних проблем сучасної педагогічної науки, а саме визначенню значущості мистецької педагогіки у формуванні естетичної культури особистості в умовах Нової української школи. Зокрема, розкривається специфіка застосування мистецької педагогіки в освітньому процесі, акцентується увага на її ролі у формуванні естетичної свідомості, ціннісних орієнтацій та творчої активності учнів.

Основна увага зосереджується на визначенні сутності мистецької педагогіки, трактуванні її як засобу гуманізації освіти, розвитку емоційного інтелекту та формування культурної ідентичності молодого покоління.

На основі аналізу наукових джерел доведено, що естетична культура особистості є інтегративним утворенням, яке поєднує естетичні знання, художній смак, здатність до емоційно-образного сприймання, оцінювання та творення естетичних цінностей. Формування цієї якості відбувається насамперед у процесі залучення учнів до різних видів мистецтва, що забезпечує гармонійний розвиток емоційної, інтелектуальної та духовної сфер особистості. Зазначається також, що саме мистецтво чинить безпосередній вплив на емоційний стан учня, сприяє розвитку його творчих здібностей, художньо-естетичного досвіду, забезпечує гармонійне поєднання інтелектуального, емоційного та духовного розвитку.

В статті наголошується, що особливу роль у реалізації потенціалу мистецької педагогіки відіграє вчитель, який виступає посередником у творчому процесі, створює емоційно безпечне освітнє середовище та заохочує учнів до самовираження. Акцентується також, що сучасний педагог, викладаючи мистецтво в закладах загальної середньої освіти, окрім базового комплексу набутих знань повинен на високому професійному рівні демонструвати глибоке розуміння української музичної культури та водночас уміло та творчо впроваджуючи набуті компетентності у практичну діяльність.

Доведено, що мистецька освіта сприяє розвитку естетичної свідомості, художнього мислення, творчих здібностей та здатності до самовираження, що є важливими складниками гармонійного становлення особистості учня.

Ключові слова: мистецька педагогіка, естетична культура, Нова українська школа, освітній процес, емоційно-ціннісна сфера, творчі здібності, художньо-естетичний досвід.

STETS Halyna –

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of Vocal and Choral,
Choreographic and Fine Arts Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2421-0091>
e-mail: stetshalyna@ukr.net

KYSHAKEVYCH Svitlana –

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of Vocal and Choral,
Choreographic and Fine Arts Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-46964764>
e-mail: duvo_svita@ukr.net

ARTISTIC PEDAGOGY AS A FACTOR IN FORMING AESTHETIC CULTURE OF PERSONALITY IN THE CONDITIONS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

The article is devoted to one of the current problems of modern pedagogical science, namely, determining the significance of artistic pedagogy in the formation of the aesthetic culture of the individual in the conditions of the New Ukrainian School.

In particular, the specifics of the application of artistic pedagogy in the educational process are revealed, and attention is focused on its role in the formation of aesthetic consciousness, value orientations, and creative activity of students.

The main focus is on defining the essence of artistic pedagogy, interpreting it as a means of humanizing education, developing emotional intelligence, and forming the cultural identity of the younger generation.

Based on the analysis of scientific sources, it has been proven that the aesthetic culture of a person is an integrative formation that combines aesthetic knowledge, artistic taste, the ability to emotionally and figuratively perceive, evaluate and create aesthetic values. The formation of this quality occurs primarily in the process of involving students in various types of art, which ensures the harmonious development of the emotional, intellectual, and spiritual spheres of the personality. It is also noted that art has a direct impact on the emotional state of the student, contributes to the development of his creative abilities, artistic and aesthetic experience, and ensures a harmonious combination of intellectual, emotional, and spiritual development.

The article emphasizes that a special role in realizing the potential of artistic pedagogy is played by the teacher, who acts as a mediator in the creative process, creates an emotionally safe educational environment, and encourages students to express themselves. It is also emphasized that a modern teacher, teaching art in secondary education institutions, in addition to the basic complex of acquired knowledge, must demonstrate a deep understanding of Ukrainian musical culture at a high professional level and at the same time skillfully and creatively implement the acquired competencies into practical activities.

It has been proven that art education contributes to the development of aesthetic consciousness, artistic thinking, creative abilities, and the ability to express oneself, which are important components of the harmonious development of a student's personality.

Key words: art pedagogy, aesthetic culture, New Ukrainian School, educational process, emotional and value sphere, creative abilities, artistic and aesthetic experience.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасний етап розвитку українського суспільства характеризується глибокими соціокультурними трансформаціями, що зумовлюють переосмислення цілей і змісту освіти, зокрема в контексті формування духовно багатой, творчої та естетично розвиненої особистості. Концепція Нової української школи орієнтує освітній процес на розвиток ключових компетентностей, ціннісних орієнтацій і здатності учня до самовираження та самореалізації, що актуалізує потребу в посиленні значущості мистецтва в системі загальної середньої освіти. У цьому контексті мистецька педагогіка постає як важливий чинник формування естетичної культури особистості, оскільки вона інтегрує художньо-творчу діяльність, емоційно-ціннісне пізнання світу та розвиток креативного мислення здобувачів освіти. Естетична культура, сформована засобами мистецтва, сприяє вихованню здатності сприймати й оцінювати прекрасне в мистецтві та повсякденному житті, розвиває художній смак, моральні якості й духовні потреби особистості.

Актуальність проблеми зумовлюється також необхідністю подолання фрагментарності мистецької освіти та пошуку ефективних педагогічних підходів, які б забезпечили цілісне естетичне виховання учнів у межах компетентнісної моделі навчання. В умовах Нової української школи мистецька педагогіка набуває особливої значущості як засіб гуманізації освіти, розвитку емоційного інтелекту та формування культурної ідентичності молодого покоління. Таким чином, дослідження мистецької педагогіки як чинника формування естетичної культури особистості є своєчасним і соціально значущим, оскільки відповідає сучасним освітнім запитам і сприяє реалізації ідей Нової української школи на практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема мистецької педагогіки та формування естетичної культури особистості широко представлена в наукових дослідженнях українських учених, які розглядають мистецтво як потужний засіб духовного, емоційного й ціннісного розвитку дитини: Л. Воєвідко [1], С. Горбенко [2], О. Канунніков [3], О. Отич [5], О. Сбітнева [7], А. Тараканова [8], Т. Турчин [9] та інші. Науковці акцентують увагу на тому, що мистецька педагогіка сприяє розвитку емоційно-ціннісної

сфери учнів, формуванню художнього мислення та здатності до творчої самореалізації.

У контексті означеної проблематики актуальними є нормативні документи, зокрема Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року [4] та Закон України «Про освіту» [6] які регулюють проблеми формування естетичної культури особистості в умовах Нової української школи. Дані документи визначають цілі, ціннісні орієнтири та компетентнісні засади загальної середньої освіти, в межах яких мистецька педагогіка, зокрема інтегрований курс «Мистецтво», як практична форма її реалізації в освітньому процесі виступає важливим засобом культурного, творчого й естетичного розвитку учнів.

Водночас аналіз наукових джерел засвідчує, що питання системного впровадження мистецької педагогіки як цілісного чинника формування естетичної культури особистості в умовах Нової української школи потребує подальшого теоретичного й практичного осмислення. Це зумовлює актуальність подальших досліджень, спрямованих на визначення ефективних педагогічних умов, моделей і методик реалізації потенціалу мистецької педагогіки в сучасному освітньому просторі.

Мета статті – теоретично обґрунтувати значущість мистецької педагогіки як важливого чинника формування естетичної культури особистості в умовах Нової української школи, а також визначити її потенціал у розвитку емоційно-ціннісної сфери, творчих здібностей і художньо-естетичного досвіду учнів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Мистецька педагогіка в умовах Нової української школи розглядається як цілісна система наукових поглядів, принципів і методів, спрямованих на формування естетичної культури особистості, її творчого потенціалу та ціннісного ставлення до мистецтва і дійсності. Сучасні освітні трансформації зумовлюють переорієнтацію навчального процесу з передавання суми знань на розвиток ключових і предметних компетентностей, серед яких важливе місце посідає культурна та мистецька компетентність. У цьому контексті актуальним, на нашу думку, є визначення сутності мистецької педагогіки О. Отич, яка трактує дане поняття у декількох значеннях:

- система наукових знань про мистецьку освіту;

- сукупність теоретичних засад і практичних підходів до естетичного виховання та оволодіння різними видами мистецтва школярами ЗЗСО та вихованцями позашкільних освітніх закладів;

- окремий напрямок професійно-педагогічної науки, який розкриває питання фахової підготовки спеціалістів у мистецькій галузі [5, с. 47–49]. На думку дослідниці, мистецька педагогіка спрямована на забезпечення ефективного функціонування як загальної, так і професійної системи мистецької освіти, зокрема модернізацію процесу художньо-естетичного виховання та збагачення естетичного досвіду особистості. Авторка наголошує на розробленні теоретичних засад формування готовності особистості до мистецької діяльності на професійному рівні, формування в неї естетичної культури [5].

Естетична культура особистості трактується як інтегративне утворення, що поєднує естетичні знання, художній смак, здатність до емоційно-образного сприймання, оцінювання та творення естетичних цінностей. Формування цієї якості відбувається насамперед у процесі залучення учнів до різних видів мистецтва, що забезпечує гармонійний розвиток емоційної, інтелектуальної та духовної сфер особистості. Як слушно зауважує О. Канунніков, завдання Нової української школи полягає в ефективній організації освітнього процесу, спрямованого насамперед на формування естетичної культури учнів у доволі не простих умовах сьогодення, переповненого часто негативного роду інформацією.

Формування та розвиток естетичної культури учнів дослідник трактує як певний процес залучення школярів до естетичної діяльності у контексті навчання, внаслідок чого відбувається зростання рівня їхньої естетичної культури [3].

Дисципліни естетичного циклу є одними з провідних компонентів навчально-виховного процесу Нової української школи. У цьому контексті доречним буде твердження щодо формування естетичної культури на високому рівні в тих навчальних закладах, де її сприймають як інтегровану характеристику особистості. Актуальним для такого освітнього процесу є застосування урочної та позаурочної діяльності школярів у тісному взаємозв'язку, поєднання головної та допоміжної структурних його складових із впровадженням різноманітних креативних підходів з метою організації ефективного навчання, спрямованого на формування та розвиток естетичної культури.

В умовах реалізації концепції щодо реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» мистецька педагогіка відіграє значну роль у формуванні естетичної культури особистості, адже саме мистецтво чинить безпосередній вплив на її емоційний стан, сприяє розвитку творчих здібностей, художньо-естетичного досвіду, забезпечує гармонійне поєднання інтелектуального, емоційного та духовного розвитку. Емоційні переживання, психічні стани сприяють формуванню внутрішніх прагнень осо-

бистості, що активізують мислення, сприяють збагаченню знань і породжують творчі прояви та натхнення. Завдяки цьому особистість здобуває нові можливості, зазнає якісних змін і впливає на світ навколо себе внаслідок власної творчості [7].

Особливу роль у реалізації потенціалу мистецької педагогіки відіграє вчитель, який виступає посередником у творчому процесі, створює емоційно безпечне освітнє середовище та заохочує учнів до самовираження. Сучасний педагог, викладаючи мистецтво в закладах загальної середньої освіти, окрім базового комплексу набутих знань повинен на високому професійному рівні демонструвати глибоке розуміння української музичної культури та водночас уміло та творчо впроваджуючи набуті компетентності у практичну діяльність. Такий підхід сприятиме зацікавленню учнями пісенною творчістю України, формування почуттів любові до вітчизняного мистецтва, а отже, набуттю відповідного художньо-естетичного досвіду.

Ефективність практичної діяльності вчителя значною мірою зумовлюється змістовим наповненням навчального матеріалу й умінням адаптувати освітній процес до індивідуальних особливостей учнів шляхом використання різних моделей і форматів навчальної взаємодії. Формування естетичної культури особистості відбувається крізь призму естетичного сприймання навколишньої дійсності та здійснюється педагогом у процесі пізнавальних екскурсій, систематичної активної участі у різноманітних мистецьких заходах тощо. У цьому контексті доцільним є застосування різноманітних ефективних інноваційних технологій, інтерактивних форм, методів та засобів навчання, спираючись на сучасні наукові досягнення тощо.

Висновки та перспективи подальших розвідок наперед. На основі проведеного теоретичного аналізу можемо зробити висновок, що мистецька педагогіка в умовах Нової української школи постає вагомим чинником формування естетичної культури особистості, оскільки забезпечує цілісне поєднання емоційно-ціннісного, пізнавального та творчо-діяльного компонентів освітнього процесу. Її потенціал реалізується через залучення учнів до різних видів мистецької діяльності, інтеграцію національної культурної спадщини з сучасними мистецькими практиками, а також застосування особистісно-орієнтованих і компетентнісних підходів. У результаті мистецька освіта сприяє розвитку естетичної свідомості, художнього мислення, творчих здібностей та здатності до самовираження, що є важливими складниками гармонійного становлення особистості учня.

Результати проведеного наукового дослідження не вичерпують всіх його аспектів, а тому визначають перспективи подальших розвідок. Це насамперед стосується розроблення та експериментальної перевірки інноваційних моделей мистецької педагогіки в освітньому середовищі Нової української школи, зокрема з урахуванням міждисциплінарної інтеграції та цифрових мистецьких практик.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Воєвідко Л. М. Музична педагогіка : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : ТОВ Друкарня Рута, 2022. 240 с.
2. Горбенко С. Основи методики музичної освіти: особистісний дискурс: навч.-метод. посіб. Київ: УДУ ім. М. Драгоманова, 2024. 206 с.
3. Канунніков О. Формування естетичної культури старшокласників як сучасна актуальна педагогічна проблема. *Освіта збереже Україну!* : матеріали III Всеукр. Прокопенківських читань (м. Харків, 10 черв. 2024 р.). Харків, 2024. С. 231–235.
4. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року : Розпорядження кабінету міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (дата звернення: 20.12.2025).
5. Отич О. Педагогіка мистецтва у системі мистецьких субдисциплін педагогіки (порівняльний аналіз концептуальних засад). Мистецька освіта в Україні: теорія і практика / заг. ред. О. В. Михайличенко. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. С. 35–67.
6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII, чинний, поточна редакція – ред. від 31.10.2025, підстава – 4510-IX. Рада : Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 22.12.2025).
7. Сбітнева О. Естетична культура як невід'ємний складник духовної культури особистості. *Мистецька освіта в контексті глобалізації та полікультурності* : зб. доповідей, тез і повідомлень Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 13 квіт. 2023 р.). Полтава, 2023. С. 68–74.
8. Тараканова А. Мистецька освіта та її значення у формуванні творчої особистості. *Проблеми освіти*. 2021. Вип. 2(95). С. 157–167.
9. Турчин Т. М. Методика навчання освітньої галузі «Мистецтво»: навч.-метод. посіб. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2021. 281 с.

REFERENCES

1. Voievidko, L. M. (2022). *Muzychna pedahohika [Music pedagogy] : navch. posib. Kamianets-Podilskyi : TOV Drukarnia Ruta*. 240 s. [in Ukrainian]
2. Horbenko, S. (2024). *Osnovy metodyky muzychnoi osvity: osobystisnyi diskurs [Fundamentals of music education methodology: personal discourse] : navch.-metod. posib. Kyiv: UDU im. M.Drahomanova*. 206 s. [in Ukrainian]
3. Kanunnikov, O. (2024). *Formuvannia estetychnoi kultury starshoklasnykiv yak suchasna aktualna pedahohichna problema [Formation of aesthetic culture of high school students as a modern topical pedagogical problem]. Osvita zberezhe Ukrainu! : materialy III Vseukr. Prokopenkivskykh chytan (m. Kharkiv, 10 cherv. 2024 r.). Kharkiv. S. 231–235. [in Ukrainian]*
4. Kontseptsiiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku : Rozporiadzhennia kabinetu ministriv Ukrainy vid 14 hrudnia 2016 r. № 988-r [Concept for the implementation of state policy in the field of reforming general secondary education "New Ukrainian School" for the period until 2029: Order of the Cabinet of

Ministers of Ukraine dated December 14, 2016] URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2016-%D1%80#Text> (data zvernennia: 20.12.2025). [in Ukrainian]

5. Otych, O. (2010). *Pedahohika mystetstva u systemi mystetskykh subdystsyplin pedahohiky (porivnialnyi analiz kontseptualnykh zasad) [Art pedagogy in the system of artistic subdisciplines of pedagogy (comparative analysis of conceptual foundations)]*. *Mystetska osvita v Ukraini: teoriia i praktyka / zah. red. O. V. Mykhailychenko*. Sumy: SumDPU im. A. S. Makarenka. S. 35–67. [in Ukrainian]
6. Pro osvitu : Zakon Ukrainy vid 05.09.2017 r. № 2145-VIII, chynnyi, potochna redaktsiia – red. vid 31.10.2025, pidstava – 4510-IX. Rada : Ofitsiinyi portal Verkhovnoi Rady Ukrainy. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 22.12.2025). [in Ukrainian]
7. Sbitnieva, O. (2023). *Estetychna kultura yak nevidiemnyi skladnyk dukhovnoi kultury osobystosti [Aesthetic culture as an integral component of the spiritual culture of the individual]*. *Mystetska osvita v konteksti hlobalizatsii ta polikulturnosti : zb. dopovidei, tez i povidomlen Vseukr. nauk.-prakt. konf. (m. Poltava, 13 kvit. 2023 r.). S. 68–74. [in Ukrainian]*
8. Tarakanova, A. (2021). *Mystetska osvita ta yii znachennia u formuvanni tvorchoi osobystosti [Art education and its importance in the formation of a creative personality]*. *Problemy osvity. Vyp. 2(95). S. 157–167. [in Ukrainian]*
9. Turchyn, T. M. (2021). *Metodyka navchannia osvitnoi haluzi «Mystetstvo» [Teaching methodology for the educational field "Art"] : navch.-metod. posib. Nizhyn: NDU im. M. Hoholia*. 281 s. [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

СТЕЦЬ Галина – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: інтеграція мистецтва в освітній процес та розвиток творчого потенціалу особистості.

КИШАКЕВИЧ Світлана – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорового, хореографічного та образотворчого мистецтва Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Наукові інтереси: інтеграція мистецтва в освітній процес та розвиток творчого потенціалу особистості.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

STETS Halyna – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Vocal and Choral, Choreographic and Fine Arts Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University.

Scientific interests: integration of art into the educational process and development of the creative potential of the individual.

KYSHAKEVYCH Svitlana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of Vocal and Choral, Choreographic and Fine Arts Department Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University.

Scientific interests: integration of art into the educational process and development of the creative potential of the individual.

Стаття надійшла до редакції 15.12.2025 р.

Стаття прийнята до друку 27.12.2025 р.